

גיליון הורים פרשת ראה

הורים יקרים,

פרשת ראה נפתחת כהמשך לפרשיות הקודמות בנושא שמירת הקשר בין עם ישראל לקב"ה אלא שכאן יתקיים מעמד מיוחד שיציין זאת ועתיד להתרחש בהרי הברכה והקללה - הר גריזים והר עיבל כפי שנראה בפרשת "כי תבוא". בהתבוננות ראשונית נחשוב שגם הברכה וגם הקללה יתקיימו בתנאי שמירת המצוות.

אם נדייק, ניתן לראות ולהדגיש בפני הילדים שכתוב בפסוק **אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה'**. כלומר הברכה שמבטיח משה רבנו היא עצם השמיעה! כלומר, הברכה הגדולה לאדם היא היכולת לשמוע.

בהמשך, הפרשה עוסקת בנושאים מגוונים ניתוך העבודה הזרה עם כיבושה של ארץ ישראל, עבודת הקורבנות במשכן ולאחר מכן במקדש (איסור הבמות מוחלט היה רק לאחר בנין המקדש) איסור אכילת דם, פרשיות המסית, המדיח ועיר הנידחת, קדושת ישראל, הליכה בדרכי הגוים, הציווי על מאכלות אסורים ופירוט בע"ח המותרים ואסורים באכילה, דיני מעשר שני והבאתו "למקום אשר יבחר", החזקת עניים ושמירת כספים, דיני עבד עברי, המצוות בבכורות בקר וצאן והציווי על שלושת הרגלים.

לקראת השבת מצורפים תשעה סיפורים. מומלץ להכין את המסר הרצוי והדרוש בביתכם שבוע טוב ושבת שלום

סיפור א' לשולחן שבת

בפרשתנו מובאת פרשת מאכלות אסורים ושנים מבעלי החיים האסורים הם החסידה והעכבר. על הפסוק "וְהַחֲסִידָה וְהָעֶבֶד לְמִינָה" מביא רש"י למה נקרא שמה חסידה? מפני שעושה חסד עם חברותיה. על העכבר אמרו חז"ל כי העכברים הללו רשעים הם, שלאחר אוכלם הריהם קוראים גם לחבריהם כי יאכלו גם הם (ירושלמי בבא מציעא פ"ג). וקשה איפוא, מדוע חסידה שנותנת לחברותיה לאכול, נחשב לה הדבר לחסד ובזכות זה היא נקראת "חסידה", ואילו העכברים שעושים כמוה נקראים "רשעים"?

הסיבה לכך היא שהעכברים מפטמים עצמם באוכל של **זרים**, ולא די להם בכך אלא שהם קוראים **את"כ** לאחר שמילאו את בטנם גם את חבריהם לאכול - הרי זו באמת רשעות.

לעומת זאת, החסידה פורסת לחברותיה מחלקה היא, מן האוכל שנועד בשבילה - וזהו אומנם מעשה חסד. המסר החינוכי הוא שאם רוצים לעשות טובה יש לעשות אותה מהרכוש עצמי ולא ברכוש הזולת, ואם רוצים לעשות חסד, ראוי לעשותו יחד עם החברים, במידת האפשר, ולא לדאוג למלא את בטננו עד הסוף, ורק לאחר ששבענו נקרא לאחרים שאולי כבר לא ישאר להם.

סיפור ב' לשולחן שבת

מה ההבדל בין מבוגר לילד?

(הסיפור מתאים לנושא המכשירים החכמים מה ההבדל בין מבוגר לילד בשימוש...)

"וְזֶה אֲשֶׁר לֹא תֹאכְלוּ מֵהֶם... וְאֵת בַּת הַיְעֲנָה"

מובא בספר וקראת לשבת עונג סיפור שסיפר יהודי מן העיר לאודו' שבהיותו בחור צעיר בזמן מלחמת העולם הראשונה:

היו נערים רבים בעירו עוסקים במסחר וביקש גם הוא לשלוח יד בעסק כל שהוא, אולם אביו התנגד לכך בכל תוקף.

באותם ימים שהה בעירם ה"חפץ חיים" על כן החליטו הנער ואביו לעלות אל הרב ולשאול את פיו הקדוש בעניין זה.

עלו השניים והציעו את טענותיהם לפני רבן של ישראל. האב טען כי הוא חושש שבעקבות המסחר ירד בנו ברוחניות ולעומתו טען

הבן כי גם אביו סוחר ומאומה לא אירע לו מכך...

שמע ה"חפץ חיים" את טענותיהם ואמר: מצאנו בעל חיים אחד המזכר בתנ"ך אכזרי! בעל חיים הזה הוא בת היענה עליה נכתב

באיכה: "בת עמי לאכזר כיענים במדבר".

ואיזו אכזריות מצאנו בבת יענה? - שאל ה"חפץ חיים"

אלא - תירץ ה"חפץ חיים" - בת היענה מטבעה היא אוכלת ומעכלת הכול ואפילו זכוכית! אלא שהיא בטוחה שגם גוזליה

הרכים יכולים לעכל זכוכית כמותה לכן היא נותנת להם לאכול ממנה ואין היא שמה על ליבה שהדבר מזיק להם וגורם למותם!...

כן הדבר גם בעניין המסחר - סיים ה"חפץ חיים":

אביך אמנם עוסק במסחר אלא שהוא יכול לעכל את אורחות השוק ואין הדבר משפיע עליו לרעה כלל ואילו אתה עדיין צעיר ורך

בשנים ועליך הדבר ישפיע גם ישפיע על כן שוב אל בית המדרש ללמוד תורה וייטב לך!...

וכן ניתן להבין מדוע הורה יכול להשתמש בטלפון חכם כיוון שכבר התנסה בחייו ויודע(בתקווה) כיצד לעמוד בפני יצר הרע. מה שאין כן הילד שנמצא בגיל בו היצר הרע גדול והוא מגבש את זהותו ומחפש את הדרך שלו ועל כן נתון בסכנה ודאית לעתידו הרוחני

סיפור ג' לשולחן שבת

מובא בפרשה על מתן לאביונים "נתון נתון לו ולא ירע לְבָבָהּ בְּתַתָּהּ לוֹ פִּי בְּגִלְלֵי הַדְּבָר הַזֶּה יְבָרְכֶה ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֶׂיךָ...." הקב"ה זיכה אותנו במצוות ואנו לא יודעים להעריך את שכרם ומעלתם.

מביא החפץ חיים מעשה ביהודי עני ואביון, מטפל בילדים הרבה ומחוסר פרנסה. כל ימיו מתענה ומתלבט בקשיים כדי להשתכר למחייתו ולמחיית אנשי ביתו, ומעולם לא עלה בידו להשיג אפילו כדי פרנסה בצימצום. פעם אחת היה מהלך ברחוב, ונפשו מרה עליו מאוד, שכן יודע היה שאין בביתו מזון אף לסעודה אחת, ואף ריוח כלשהו לא נראה לעין. והנה, בלכתו כך בראש מורד, הבריק דבר מה לנגדו. משהפנה ראשו, ראה איזה דבר מנצנץ, שבר זכוכית, או חתיכת פח חדש. כמעט גמר בדעתו לעבור משם ולהמשיך בדרכו, אולם אף על פי כן חשב, שמא כדאי לו לסור ולראות מהו הדבר הנוצץ. אולי מטבע הוא, ואפשר יהיה לקנות בו לחם לפי הטף. גחן והרים את הדבר וראה שזו אבן מבריקה בשלל צבעים, אבן גדולה ומלוטשת, שבשעה שמגלגלים אותה ביד, היא מתנוצצת כל פעם בצבע אחר. התחיל הדבר להיות משונה ומוזר בעיניו. פנה והלך ונכנס לחנותו של צורף זה והראה לו את האבן. משבחן הצורף את האבן, קפץ וקרא, שאוצר כזה עין לא ראתה עדיין, וכי ראוייה אבן כזאת לפאר את כתרו של הקיסר. מיד שלח הצורף והודיע לקיסר על האבן יקרת המציאות, שנתגלגלה בהסח הדעת לידיו של העני הלזה. לבסוף פונה הקיסר אל העני, ושואל אותו כמה הוא רוצה בשכרה של האבן. אדוני המלך, אומר העני, "כלום יכול אני לדעת כמה לבקש בעדה? הרי לא ידעתי שיש ערך לאבן זו, בשעה ששחיתי והגבהתי אותה".

הקיסר שראה את יושרו וענוותו של העני מיד לימדו את מלאכת הערכת שווי הזהב והאבנים הטובות, הושיבו בין שריו ומינהו לאחראי על אוצרות המלך....

מביא החפץ חיים את הנמשל לתורתנו הקדושה והעוסקים בלימודה ובקיום מצוותיה. מצווים הם להרים את האבן הטובה, ללמוד בה ולקיים את הכתוב בה בלא לחשוב כלל על השכר הצפוי להם בעבור זה. כי על כן נאמן הוא מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שלא יקפח שכרה של שום בריה וישלם לו לבעל המציאה שכרו מושלם.

סיפור ד' לשולחן שבת

התורה מצווה אותנו:

"פִּי יְהִי כֶּה אֲבִיוֹן מֵאֶחָד אֶתְּיָדָהּ... פִּי פֶתַח תִּפְתַּח אֶת יָדָהּ לוֹ... דֵּי מְחֹסְרוֹ אֲשֶׁר יִחְסֹר לוֹ".

מצווה לתת צדקה לכל יהודי הזקוק לה. וכשנדייק בפסוקים נמצא שמי שיכול לתת צדקה ואינו נותן, בנוסף לכך שהוא מבטל מצוות עשה, עובר גם על איסור, כפי שהתורה מדגישה: "לֹא תֵאֱמָץ אֶת לִבְךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ מֵאֶחָד הָאֲבִיוֹן".

על הדרך שקיימו גדולי ישראל את מצוות הצדקה נעמוד מן המעשה הבא:

אלמנה אחת באה לפני הרב הקדוש רבי חיים מצאנז זצ"ל ובכתה לפניו שעולליה שואלים לחם וביתה ריק והיא חייבת כסף רב עבור עגלה מלאה תפוחים שקנתה כדי למכרם בדוכנה שבשוק.

"ומה הבעיה?" - שאל הרב

"לדאבון ליבי אנשים הוציאו עליהם לעז שהם חמוצים ורקובים ואינני יכולה למוכרם" - יבבה האלמנה המסכנה...

נרעש הרבי וקם ממקומו, עזב את קהל חסידיו והלך אל השוק, נעמד מאחורי הדוכן של האישה והתחיל לקרוא כאחד הסוחרים: "קנו, אנשים, קנו תפוחים – תפוחים טובים ומתוקים!"

האנשים נהרו מכל העברים ונאבקו זה בזה כדי לקנות תפוח מידי הרבי, לקחו ושילמו, לקחו ושילמו וכעבור כמה דקות לא נותר תפוח אחד – וביד הרבי היה צרור גדול של מעות.

הושיט הרבי את הצרור לאלמנה הנדהמת ואמר: "רואה את, סתם חששת, התפוחים טובים היו, ראי – כולם נמכרו, ולא נשאר אפילו אחד"...

סיפור ה' לשולחן שבת

"פִּי פֶתַח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לוֹ"

נבין שבמצוות הצדקה עלינו לעשות תחבולות כדי למצוא את הדרך לסייע ולא רק בממון. הרצון שלנו יסייע למצוא דרכים יצירתיות ומסופר על איכר זקן ותשוש ביקש לחפור את אדמת הגן שלו להפוך אותה ולשתול בה תפוחי אדמה. גילו המופלג הביא למצב שהעבודה הייתה לו קשה מדי.

הישועה הייתה אמורה לבוא מבנו היחיד, שיכול היה לעזור לו, אך זה ישב בכלא הגויים על לא עוול בכפו בגלל עלילת שווא שהיה מעורב בשוד בנק.

הזקן ישב וכתב לבנו מכתב בו סיפר לו על צרותיו ועל כמה שהוא חסר לו כעת.

לא עבר זמן רב והוא קיבל תשובה מהבן: "אבא, תעשה לי טובה רק אל תחפור בגינה. הרי שם קברתי את הכסף!!!"...

לא עברו שעות מעטות ובשעה ארבע לפנות בוקר הופיעו שנים עשר שוטרים כשבידם אתי חפירה, הפכו את הגינה על פיה, חפרו ולא מצאו את הכסף.

הזקן המבולבל כתב לבנו מכתב נוסף, סיפר לו מה שקרה ושאל אותו: "מה לעשות עכשיו?!"
"שתול את תפוחי האדמה שלך, אבא", ענה לו הבן: "זה מה שיכולתי לעשות מאיפה שאני נמצא...
כולנו יכולים לעזור צריכים רק למצוא את הדרך..."

סיפור ו' לשולחן שבת

מובא בפרשה "עֵשֶׂר תַּעֲשֶׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת זֵרַעְךָ" בעיירה אחת בארצות הברית חי רוכל אחד ירא שמיים שהיה נזהר מאוד במצוות מעשר כספים. אמור נא לי - שאל אותו רב העיירה - מנין לך הזהירות הגדולה במצוות מעשר כספים? בצעירותי - סיפר הרוכל - הייתי סוחר שוורים ברוסיה ואת מעשרותי הייתי נותן למלמד התינוקות שבעיירתי שהיה ת"ח מופלג וירא שמים והיה עני מרוד.

פעם אחת זימן ה' לי עסקת שוורים גדולה מאוד בה הרווחתי ממון רב. כהרגלי לקחתי את כספי המעשר ונתתי למלמד. להפתעתי סירב המלמד לקבל את הכסף ואמר כי סכום זה הוא גדול הרבה יותר ממה שנצרך לו לפרנסתו!...

ומה אעשה? שאלתי את המלמד. בכיתתי - אמר המלמד - יש שני ילדים מוכשרים שנראה לי כי אם ישלחו אותם ללמוד בישיבה מפורסמת יגדלו בתורה לגאון ולתפארת אלא שהוריהם עניים מרודים ואין ידם משגת להוצאות הדרך על כן עצתי לך שתיקח את הכסף ותשלח אותם ללמוד תורה.

שמע סוחר השוורים כעצת המלמד ועשה כדבריו. שני ילדים אלה נסעו לישיבה ולימים התפרסמו בעולם כרבי משה פיינשטיין צוק"ל ורבי יעקב קמינצקי צוק"ל!

סיפור ז' לשולחן שבת

כתוב בפרשה "פִּי יִהְיֶה כִּף אֲבִיּוֹן מֵאֶחָד אֶחָד... לֹא תֵאַמֵּץ אֶת לִבְכָּךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ מֵאֶחָד הָאֲבִיּוֹן" סיפר רבינו יוסף חיים זצ"ל בספרו "עוד יוסף חי" סיפור. מעשה בעשיר גדול שהיה ירא שמים אך היה קמצן מאוד שלא היה נותן אפילו פרוטה לעני. מרוב קמצנותו, לא היה 'מעז' לקחת בכיסו מטבעות של נחושת ושל כסף אלא רק של זהב טהור, כדי שאם יפגוש אותו חלילה עני בשוק או בבית הכנסת ויבקש צדקה, יאמר לו שאין לו כסף קטן בחיקו ואין לו כעת זמן ועת לפרוט את מטבעות הזהב שברשותו. היה עני אחד מחוכם שניסה לבקש צדקה מאותו עשיר אך ללא הצלחה. אותו עני הבין את מעשיו של אותו עשיר שלוקח אך ורק מטבעות של זהב, ודבר כזה חשוב לא היה מסוגל לבקש מאותו עשיר. והנה אותו עני היה מביט בעשיר בבית הכנסת וראה שכאשר מגיע לפסוק: "פותח את ידך", היה מאריך הרבה ופותח שתי ידיו כלפי השמים. שאל העני את ידידו של העשיר את סיבת הדבר ופשר מעשיו, ואמר לו שידידו העשיר היה בתחילת ימיו עני מרוד. יום אחד שמע מחכם אחד שאם מכוונים כראוי בפסוק זה, זוכים לעושר ושפע גדולים מן השמים. כך עשה והתעשר, וממשיך במנהגו מידי יום ביומו. מה עשה אותו עני? בא למחרת לתפילת שחרית וישב מול העשיר. כשהגיע העשיר לפסוק: "פותח את ידך", פתח כמנהגו את ידיו לרווחה. מיד קפץ אותו עני, עמד לפני העשיר ופתח שני ידיו כנגד העשיר לקבל ממנו צדקה. בראות העשיר את ידי העני הפתוחות, הבין שכדאי לתת לו צדקה, שאם הוא לא יתן, אזי גם בשמים לא יתנו לו שפע בפתחת ידיו, ותיכף אמר לבנו שישב לידו שיתן לעני שתי פרוטות של נחושת, אולם העני אמר שאם יתן פרוטות של נחושת, גם משמים יתנו לו מתנה גרועה כמו נחושת. כששמע כך העשיר, אמר לבנו שיתן לו שני דינרי כסף, אך גם אז אמר העני שיתנו לו משמים מתנה בינונית. בלית ברירה הוכרח העשיר לתת לו שני דינרי זהב... מסיים רבינו יוסף חיים זצ"ל וכותב מוסר נוקב המתאים לכולנו עפ"י הכתוב "כי פתח תפתח את ידך" - בלשון כפול, פתח את ידך לפני הקב"ה לקבל השפע כמו שתפתח את ידך לו לעני, שאם תפתח ידך לעני במתן בינוני, גם אתה פתח לפני הקב"ה לקבל שפע בינוני. ואם של העני גרוע, גם שלך גרוע, כי מידה כנגד מידה לא בטלה.

סיפור ח' לשולחן שבת

מובא בפרשה בנושא הצדקה "וְהַעֲבַט תַּעֲבִיטְנוּ דֵי מַחְסְרוֹ אֲשֶׁר יִחְסַר לוֹ" עד כמה חשובה המצווה של עזרה לזולת בכל מה שיחסר לו, מובא סיפור על רבי עקיבא איגר זצ"ל: אל חדרו של רבי עקיבא איגר נכנס עשיר שירד מנכסיו ובפיו בקשה: "ילוה לי הרב מאה זהובים!" בדיוק באותה עת לא היה כסף בידי רבי עקיבא, אך כיצד יתכן לשלוח את האיש המבקש בידיים ריקות? לקח הרב אחד מתכשיטי הזהב של אשתו, נתנו לאיש ואמר לו "לך למשכן את התכשיט הזה, וקבל תמורתו מאה זהובים". נטל האיש את התכשיט והודה לרב. הלך ומשכן אותו וקיבל תמורתו מאה זהובים.

משחלף זמן רב, והלווה עדיין לא פדה את המשכון, החליטה הרבנית, אשתו של רבי עקיבא איגר, ללכת ולפדות בעצמה את תכשיטה הממושכן. ושם נודע לה כי תמורת התכשיט קיבל האיש לא מאה אלא מאתים זהובים. כועסת ורוטנת שבה הביתה ופנתה לבעלה: "אדם תמים אתה, ואת תמימותך מנצלים אנשים בלתי הגונים". "למה את מתכוונת?" התפלא הרב. "אני מתכוננת לאותו יהודי שריחמת עליו ונתת לו את תכשיט הזהב שלי, הלה, לא די בכך שעד היום לא פדה את התכשיט, אלא קיבל תמורתו מאתים זהובים ולא מאה, כפי שהורית לו!" שמע רבי עקיבא את דבריה ועצב כיסה את פניו. "זוהי אשמתי, אשמתי בלבד", אמר. "כנראה, זקוק היה האיש למאתים זהובים, אך התבייש לבקש סכום שכזה, ולכן ביקש מאה..." ומאותו היום והלאה העניק רבי עקיבא איגר לכל המבקש ממנו סכום כפול ממה שביקש...

סיפור ט' לשולחן שבת

נתינה לשם מצווה "לא תאמץ את לבבך" מבאר הש"ך על התורה:

לפעמים יהודי רואה את חברו במצוקה כספית, ורוצה לעזור לו מתוך רחמים. עלול להיות מצב שהסיבה לנתינה היא כיוון שאינו יכול לשאת בליבו הרגשה כבדה זו, ומתוך רצון להפסיק את המועקה אשר בליבו הרי הוא מגיש לו סיוע. יתירה מזו, ישנם אנשים שברוך כלל מתאכזרים על אנשים, אך בראותם את מצוקתם, מתעורר בהם רחמים, ואחרי הסיוע שמגישים לנצרך, יכולים ועלולים הם שוב להתאכזר עליו... לכך מזהירה התורה: "לא תאמץ את לבבך", מלשון "לא תיתן ללבך חזק ואומץ" שהמטרה בנתינת הצדקה לא תהיה אך כדי להסיר את המועקה שבלבך, ובוודאי לא בשביל להתאכזר עליו... "אוצרות התורה" מביא סיפור בעניין הזה: פעם ישב האדמו"ר רבי מנחם מנדל מרימנוב זצ"ל עם תלמידיו ועסק בתורה נכנס לפתע עני לבוש בלואי סחבות וכל כולו מעורר חמלה הוציא רבי מנחם מנדל דינר זהב מכיסו ונתנו לעני. שמח העני על המתנה ההגונה שקיבל והלך לדרכו. והנה כאשר הלך אותו עני, שלח הרבי מיד לקרוא לעני. כשהגיע העני הוציא רבי מנחם מכיסו דינר זהב נוסף ונתנו לעני. העני שמח מאד. הוא אזר עוז ושאל את הרבי: "אם כך היה ברצונך לתת לי שני דינרי זהב מדוע לא נתנם מתחילה וגרמת לי ל"בהלת שווא" שמא התחרטת?!" השיב האדמו"ר: למדתי מהפסוק בפרשת ראה שכך עלי לעשות "נתון תיתן לו" מדוע כפלה התורה לשון נתינתו? אלא ללמדנו שאם נתן לעני בפעם הראשונה מתוך רחמנות עליו לחזור ולתת נתינה נוספת לשם מצווה לתת באופן "שלא ירע לבבך בתתך לו" כלומר לא מתוך צער הלב על המצב של העני אלא לשם מצות הצדקה... וכך בדיוק עשיתי...

מתכוננים לפרשת תשובות לשאלות:

הברכה והקללה (יא, כז)

הפרשה נפתחת בפניה בלשון יחיד לכל אחד מעם ישראל "ראה" וממשיכה בלשון רבים "לפניכם" כדי להדגיש את החיבור של כל אחד מאיתנו לעם ישראל והאחריות לקבלת הברכה ב"ה או הקללה חס ושלום.

1. מה הפירוש "את הברכה אשר תשמעו" (רש"י יא, כז) על מנת אשר תשמעו
2. כתוב בפס' "את הברכה אשר תשמעו", למה נאמר "את" שנראה שבא לרבות דבר נוסף מלבד הברכה? (אור החיים יא, כז) אמרו את, להעיר כי מלבד הברכה המושגת מדרך ה' עוד לו עמה יעוד הטוב, והוא אשר תשמעו כי השמיעה בתורה הוא תענוג מופלא ומחיה הנפש כאמרו (ישעי' נ"ה) שמעו ותחי נפשכם, והמרגיש בטעם התורה תשיחנו נפשו כי עליו לשלם גמול טוב למתן מתנה טובה מופלאת ואין צריך לומר שאין לתבוע שכר עליה;
3. מה הפירוש לתת את הברכה על הר גריזים ומה הפירוש לתת על הר עיבל את הקללה? (רש"י יא, כט) כלפי הר גריזים הופכים פניהם, ופתחו בברכה ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה וגו'. כל הארורים שבפרשה אמרו תחלה בלשון (ו) ברוך, ואח"כ הפכו פניהם כלפי הר עיבל, ופתחו בקללה (סוטה לב.);
4. למה בברכה אמר "את הברכה" ובקללה לא אמר "את הקללה" אלא "והקללה", ומהו לשון "אשר" הנאמר בברכה "אשר תשמעו"? (בעל הטורים יא, כט) בברכה אמר את לשון רבוי כי לא נפל דבר אחד מכל דברו הטוב ובקללה לא אמר את אלא והקללה. מהו "אלוני מורה" המוזכר בפס' (רש"י יא, ל) הוא (ס) שכס, שנאמר עד מקום שכס עד אלון מורה
5. למה נתנים את הברכות והקללות במקומות שהם "בעבר הירדן"? (ספורנו יא, ל) בעבר הירדן. בתחלת בואכם בארץ כדי לפרסם בתחלת כניסתכם שלא תהיה ישיבתכם בה על אופן מספיק אבל יהיה על אופן מוצלח או על אופן מקולל (כלומר בארץ ישראל נתונים להשגחת הקב"ה באופן מתמיד)

עבודת הקורבנות בעם ישראל (יב, אינט)

1. התורה מצווה אותנו "לשים גדר" ביננו לבין הגויים בכניסתנו לארץ ישראל גם באופן עבודת הקורבנות. היכן היו הגויים עובדים את אלוהיהם? (יב, ב) על הַהָרִים הַרְמִים וְעַל הַגְּבְעוֹת וְתַחַת כָּל עֵץ וְעֵץ כְּתוּב בַּפֶּסֶל וְנִתְצַעַת אֶת מִזְבְּחָתָם וּשְׂבַרְתָּם אֶת מִצְבַּתָּם" מה ההבדל בין "מזבח" לבין "מצבה"? (רש"י יב,ג) מזבח. של אבנים הרבה: מצבה. של אבן אחת
  2. כתוב בפס' "ואשריהם תשרפון באש", מהי "אשרה"? (רש"י יב,ג) אילן הנעבד:
  3. כתוב בפס' "ואבדתם את שמם מן המקום ההוא", מה הפירוש לאבד את שמם? (רש"י יב,ג) ואבדתם את שמם. לכנות להם שם לגנאי
  4. כתוב בפס' "לא תעשון כן לה' אלקיכם", מה הגויים עושים שעליו נאמר "לא תעשון כן לה'?" (רש"י יב,ד) להקטיר לשמים בכל מקום, כי אם במקום אשר יבחר. דבר אחר ונתצעתם את מזבחותם ואבדתם את שמם לא תעשון כן, אזהרה למוחק את השם ולנותץ אבן מן המזבח או מן העזרה
  5. עס ישראל מצוה לעבוד את ה' רק במקום אחד וכתוב בפס' "לשכנו תדרשו ובאת שמה", על איזה מקום נאמר "לשכנו תדרשו"? (רש"י יב,ה) זה משכן שילה
  6. כתוב בפס' "כי אם אל המקום אשר יבחר ה'", מה נרמז במילה "מקום"? (בעל הטורים יב,ה) מקום. בנימטריא לציון
  7. כתוב בפס' "לשכנו תדרשו", מה הפירוש "לשכנו"? (ספורנו יב,ה) להיות שם משכן שמו והוא שילה או בית עולמים
  8. מה הפירוש "לשכנו תדרשו", מהי אותה הדרישה? (רמב"ן יב,ה) שתלכו לו מארץ מרחקים ותשאלו אנה דרך בית השם ותאמרו איש אל רעהו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב (ישעיהו ב ג) כלשון ציון ישאלו דרך הנה פניהם (ירמיהו נ ה) ובספרי (ראה ח) תדרשו דרוש על פי הנביא יכול תמתין עד שיאמר לך נביא ת"ל לשכנו תדרשו ובאת שמה דרוש ומצא ואח"כ יאמר לך נביא וכן אתה מוצא בדוד וכו' ועל דרך האמת לשכנו תדרשו לכבודו תדרשו ובאת שמה לראות את פני האדון ה' אלהי ישראל וממנו אמרו חכמים "שכינה"
  9. כתוב בפס' "והבאתם שמה עלתיכם וזבחיכם ואת מעשרתיכם ואת תרומת ידכם ונדריכם ונדבתיכם ובכרת בקרכם וצאנכם", מהם ה"מעשרות" שאנו צריכים להביא לירושלים? (רש"י יב,ו) מעשר בהמה ומעשר שני לאכול לפנים מן החומה
  10. מהי "תרומת ידכם" המוזכרת בפס' (רש"י יב,ו) אלו הבכורים, שנאמר בהם ולקח הכהן הטנא מידך (דברים כו, ד):
  11. למה מעלים לירושלים את בכרת בקרנו (בכורות בקרכם)? (רש"י יב,ו) לתתם לכהן ויקריבום שם:
  12. מהי "המנוחה" המוזכרת בפס' ומהי "הנחלה"? (רש"י יב,ט) זו שילה וזו ירושלים
  13. כתוב בפס' "והניח לכם מכל איביכם מסביב" מתי מנוחה זו באה לעם ישראל? (רש"י יב,י) לאחר כבוש וחלוק ומנוחה מן הגויים אשר הניח ה' לנסות בם את ישראל (שופטים ג, א), ואין זו אלא בימי דוד. אז
  14. היכן ראינו שהסמיכות בפסוקים "והניח לכם מכל איביכם" - "והיה המקום אשר יבחר ה' אלקיכם בו לשכן שמו שם" התרחשה? (רש"י יב,יא) בנו לכם בית הבחירה בירושלים, וכן הוא אומר בדוד, ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מכל אויביו מסביב ויאמר המלך אל נתן הנביא ראה נא אנכי יושב בבית ארזים וארון האלהים יושב בתוך היריעה
  15. כתוב בפס' "שמה תביאו את כל אשר אנכי מצווה אתכם עולתיכם ... וכל מבחר נדריכם אשר תדרו לה'", מה למדים מהמילים "מבחר נדריכם"? (רש"י יב,יא) מלמד שיביאו מן המבחר
  16. למה הזכיר לומר כאן "שמה תביאו את כל אשר אנכי מצווה אתכם עולתיכם וזבחיכם" וכו', הרי כבר כתוב למעלה "והבאתם שמה עלתיכם וזבחיכם" וכו'? (רש"י יב,יא) למעלה (כ) אמור לענין שילה וכאן אמור לענין ירושלים, ולכך חלקם הכתוב, ליתן היתר בין זו לזו, משחרבה שילה ובאו לנוב (ל) וחרבה נוב ובאו לגבעון, היו הבמות מותרות, עד שבאו לירושלים:
  17. כתוב בפס' "השמר לך פן תעלה עלתיך בכל מקום אשר תראה" לכאורה המילים "אשר תראה" מיותרת ויכל לומר רק "השמר לך פן תעלה עלתיך בכל מקום", אם כן מה למדים מכך? (רש"י יב,יג) אשר תראה. אשר יעלה בלבך, אבל אתה מקריב ע"פ נביא, (ג) כגון אליהו בהר הכרמל:
  18. כתוב על קדשים שנפל בהם מום שמותר לפדות אותם ולאכלם ונאמר עליהם " ... יאכלנו כעבי וכאיל", מה הפירוש "כעבי וכאיל"? (רש"י יב,טו) כעבי וכאיל. שאין קרבן בא מהם: כעבי וכאיל. (ר) לפוטרו מן הזרוע והלחיים והקבה
  19. היהודי מצוה לחלק את הרווחים שלו בכל שנה לעשרה חלקים. חלק אחד נקרא "מעשר". התורה מצווה אותנו על נתינת המעשר ראשון ללוי שזו הייתה פרנסתו ואת המעשר השני מהרווחים צריך היהודי להעלות לירושלים ולשמוח בו לפני ה'. מי היה נהנה יחד? (יב,יח) אֲתָה וּבְנֶךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וְהַלְוִי וְהַלְוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ
  20. כתוב בפס' "כי אם לפני ה' אלקיך תאכלנו". היכן צריך לאכול? (רש"י יב,יח) לפנים מן החומה:
  21. כתוב בפס' "תאכלנו במקום אשר יבחר ה' אלקיך בו אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך", מה נותנים אל הלוי? (רש"י יב,יח) אם אין לך לתת לו מחלק, כגון מעשר ראשון, תן לו מעשר עני, אין לך מעשר עני, הזמינהו על שלמך
- האיסור על עבודת הקורבנות בכל מקום מופיע פעמיים במרחק של מספר פסוקים וזאת בגלל תקופת כיבוש הארץ וחלוקתה שבה עדיין עבודת הקורבנות הייתה במשכן. בתקופה זו הייתה הקרבת קורבנות ב"במות" שהיו מזבחות פרטיים ששם היה אפשר להקריב נדבות ונדריים פרטיים ולא קורבנות חובה מן התורה. כאשר נבנה בית המקדש, נאסרה עבודת הבמות.
22. שחיטת חולין - היא שחיטת בע"ח טהור לצורך אכילה ולא לצורך קורבן והיא מותרת בכל מקום כפי שנקרא הפסוק "רַק בְּכָל אֹת נִפְשָׁךְ תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ בָשָׂר ..... בְּכָל שַׁעְרֶיךָ". מה אסור לאכול עם בע"ח? מה צריך לעשות לו? (יב,טז) הַדָּם לֹא תֹאכְלוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמִּים
  23. כתוב בפס' "השמר לך פן תעזב את הלוי כל ימך על אדמתך", למה מודגש בפס' "על אדמתך"? (רש"י יב,כ) על אדמתך. אבל בגולה אינך מוזהר עליו (ח) יותר מעניי ישראל:

סיפור לילדים

מדרש רבה ראה ד, ח על הפסוק כי ירחיב ה' אֶל־הַיָּד אֶת גְּבֻלְךָ,

זֶה שְׁאֵמַר הַכְּתוּב (משלי יח, טז): מִתֵּן אֶדְם יִרְחִיב לוֹ וְלִפְנֵי גְדֻלִים יִנְחַנּוּ. מהו מִתֵּן אֶדְם יִרְחִיב לוֹ, מַעֲשֵׂה בְּרָבִי אֶלְיֵעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁיִּצְאֻ אוֹ לְגִבּוֹת לְעֶסֶק מִצְוֹת רַבּוֹתֵינוּ, הִלְכוּ לְחִילְתָּהּ שֶׁל אֲנִטוֹכִיָּא, וְהִנֵּה שֶׁמֶ אֶדְם אֶקֶד וְהִנֵּה נִקְרָא אֲבָא יוֹדֵן, רָאָה רַבִּי אֶלְיֵעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהִלְכוּ לְגִבּוֹת שָׁם, וְהִסְמִין עִצְמוֹ מִפְּנֵיהֶם וְעָלָה לְבֵיתוֹ, וְעָשָׂה יוֹם וּשְׁנַיִם וְלֹא יָרַד לְשׁוּק, אֲמָרָה לוֹ אֲשֶׁתּוֹ מִפְּנֵי מָה לֹא יֵרְדֶת לְשׁוּק, הַרִי שְׁנֵי יָמִים, אֲמָר לָהּ רַבּוֹתֵינוּ בָּאוּ לְגִבּוֹת לְעֶסֶק מִצְוֹת עַמְלֵי תוֹרָה, וְאֵין סַפֵּק בְּיָדֵי לְתוֹ לָהֶם, וְאֵין מִתְבַּיֵּשׁ לִירֵד לְשׁוּק. אֲשֶׁתּוֹ שֶׁהִיָּתָה אוֹהֶבֶת אֶת הַמִּצְוֹת אֲמָרָה לוֹ, לֹא נִשְׁתַּיֵּר לָנוּ שְׂדֵה אֶקֶת, מָכַר חֲצִיָּהּ וְתוֹ אוֹתָהּ לָהּ. הִלָּךְ וְעָשָׂה כֵן, מָכַר אוֹתָהּ חֲצִי שְׂדֵה בְּחֻמְשָׁה זְהוּבִים וְנָתַן אוֹתוֹ לְרַבּוֹתֵינוּ, וְאָמַר לָהּ הִתְפַּלְלוּ עָלַי, הִתְפַּלְלוּ עָלַי וְאָמְרוּ לוֹ הַמָּקוֹם יִמְלֵא חֲסְרוֹנְךָ. הִלְכוּ לָהֶן רַבּוֹתֵינוּ לְגִבּוֹת בְּמָקוֹם אֲחֵר, אוֹתוֹ אֲבָא יוֹדֵן חָרַשׁ בְּחֻצֵי שְׂדֵה, וּמִצָּא שָׁם אוֹצֵר גָּדוֹל וְנִעְשָׂה עֲשִׂיר יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָיָה קֶדֶם, עַד שֶׁרַבּוֹתֵינוּ חוֹזְרִין עִבְרוּ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, אֲמָרוּ לְאֶקֶד חֲצִיֶּךָ הַעֲמִידֵנוּ עִם אֲבָא יוֹדֵן, אֲמָר לָהֶם אוֹתוֹ הָאִישׁ, וְמִי יָכוֹל לַעֲמֹד, עִם הַמִּלָּךְ וְלֹא עִמּוֹ. אֲמָרוּ לוֹ אֵין אָנוּ מְבַקְשִׁין אֶלָּא שְׁלֵא יִדַע שֶׁעֲבָרְנוּ כָּאן וְלֹא שֶׁאֲלָנוּ אֶת שְׁלוֹמוֹ. יִדַע אֲבָא יוֹדֵן וְכֹא אֶצְלָם וְנָתַן לָהֶם אֶלֶף זְהוּבִים, אֲמָר לָהֶם עֲשֵׂתָה תְּפִלַּתְכֶם פְּרוֹת, אֲמָרוּ לוֹ אָף אָנוּ הֵי יָנוּ יוֹדְעִים בְּמַעֲשֵׂיֶיךָ הַטּוֹבִים וְעֵשִׂינוּ אוֹתְךָ רֹאשׁ פָּרֶק, קָרָאוּ עָלָיו רַבּוֹתֵינוּ: מִתֵּן אֶדְם יִרְחִיב לוֹ וְלִפְנֵי גְדֻלִים יִנְחַנּוּ.

25. כתוב בפס' "אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו", מה הפירוש "כאשר יאכל את הצבי", באיזה אופן אוכלים את הצבי? (ספורנו יב,כב) כאשר יאכל את הצבי. שלא במקום קדוש:
26. מדוע אסור לאכול את הדם? (יב,כג) כי הדם הוא הנפש
27. כתוב בפס' "רק חזק לבלתי אכל הדם" למה הוצרך להודיש ולהזהיר "רק חזק" לגבי איסור אכילת הדם? (רש"י יב,כג) ממה שנאמר חזק, אתה למד שהיו שטופים בדם לאכול, לפיכך הוצרך לומר חזק, דברי רבי יהודה, רבי שמעון בן עזאי אומר, לא בא הכתוב, אלא להזהירך וללמדך, עד כמה אתה צריך להתחזק במצוות, (מ) אם הדם שהוא קל להשמר ממנו, שאין אדם מתאוה לו, הוצרך לחזקך באזהרתו, קל וחומר לשאר מצוות:
28. מהי האזהרה "ולא תאכל הנפש עם הבשר"? (רש"י יב,כג) אזהרה לאבר (ג) מן החי (חולין קב.):
29. מהי האזהרה "לא תאכלנו על הארץ שתפכנו כמים", הרי כבר הזהיר על הדם ואמר "רק חזק לבלתי אכל הדם"? (רש"י יב,כד) אזהרה לדם התמצית
30. מהי האזהרה "לא תאכלנו למען ייטב לך", שנראה ש"לא תאכלנו" היא חזרה מיותרת שכבר נאמרה? (רש"י יב,כד) אזהרה לדם (ע) האיברים
31. כתוב בפס' "לא תאכלנו למען ייטב לך ולבניך אחריד", מהי ההטבה הנגרמת מאי האכילה, ואיך הדבר משפיע גם "לבניך אחריד"? (אבן עזרא יב,כד) למען ייטב לך. שלא יאכל נפש בהמה שתשבש נפשו גם הנפש והצורה בדמות האב על כן לבניך אחריד
32. מה הפירוש "ושמעת את כל הדברים" מה הפס' רוצה להודיש באמרו "את כל הדברים"? (רש"י יב,כח) שתהא חביבה עליך מצוה קלה כמצוה חמורה
33. כתוב בפס' "כי תעשה הטוב והישר בעיני ה' אלקיך", מהו "הטוב" ומהו "הישר" המוזכרים בפס' (רש"י יב,כח) הטוב. בעיני השמים: והישר. בעיני אדם
34. כתוב בפס' "שמור ושמעת", קשה שלכאורה היה צריך לומר "שמע ושמרת" ולמה הקדים השמירה לשמיעה? (אור החיים יב,כח) קשה שהיה לו לומר שמע ושמרת ולמה הקדים שמירה לשמיעה. .... אכן הכונה היא שמצוה על ב' דברים, א' תורה ומצות ה' אשר כבר נודעו לישראל מפי משה, וב' אשר יגזרו רבותינו ז"ל הגדרים והסייגים אשר יחדשו, לזה כנגד תורה ומצות שהם ידועים כבר בתורה אמר שמור, וכנגד דברים המתחדשים מרבותינו ז"ל אמר ושמעת שצריך לקבל כל גזירת רבותינו ז"ל וסייגיהם,

נאמר בחומש ויקרא" כי-הָדָם הוּא, בְּנֶפֶשׁ יִכְפֹּר" ועל כך מביא ר"י אברבנאל בפירושו על פרשת ראה:

הטעם הראשון: מפני שהדם הוא מרכב הרוח החיוני ובו ישולח הנפש לכל האברים. ... והנה על מזבח הנחושת שבמקדש ציווה ה' להקריב את גוף הבהמה אחר שחישתה, ואילו את דמה יוצקים על קירות המזבח מבחוץ, כי דם הבהמה יש בו מן הנפש החיונית ונפש האדם מתכפרת בהזאת דם הבהמה על קיר המזבח

הטעם השני: לפי שהמזון ישוב לטבע הניזון ויהיה לבשר אחד. ואם יאכל האדם דם כל בשר, הוא יתחבר בדמו של האדם ויליד בו עובי וגסות. ואז תהיה ותכנס בו הנפש הבהמית של הבהמה.

הטעם השלישי: דע, כי הדם הוא מקום הנפש בחי...אם יאכל אדם הבשר עם הדם יחשב כאילו אכל את הבעל חי ההוא בעצמו כמות שהוא חי בגוף ובנפש. ואכילת הדם עם הבשר כמוה כאכילת 'אבר מן החי'.

התורה מחלקת בין שלושה סוגי דם: אדם הנפש. בדם התמצית. ג' דם האיברים.

'דם הנפש' הוא דם שהנפש תלויה בו וביצאתו מגוף הבהמה מצווארה בשעת שחישתה, ויוצאת גם הנפש, והוא ניכר בכך שהוא קולח.

'דם התמצית' דם הנוזל מן הגוף ללא קילוח מכלי הדם. 'דם האיברים' דם שלא היה בכלי הדם אלא נבלע בשרירים ודם זה אסור באכילה, משעה שפירש ויצא מן האיבר

כיוון שיש איסור אכילה בכל סוגי הדם לימדונו חז"ל הלכות צליה ומליחה של בשר כך שהבשר יהיה ראוי לאכילה.

מובא במדרש תנחומא על הפרשה סימן ט על הפסוק כי יכרית ה' אלהיך. אמר רבי לוי, משל למה הדבר דומה, למלך שנשטע כרם בתוך שדהו, והיו בתוכו ארזים גדולים וקוצים. הלך המלך וקצץ את הארזים והניח את הקוצים. אמרו לו עבדיו ובני ביתו, אדונינו המלך, הקוצים שאוחזים בבגדינו וקורעין אותן הנחת, וקצצת את הארזים. אמר להם: אלו קצצתי את הקוצים והנחתי את הארזים, במה הייתי גודר את כרמי, אלא יפה עשיתי, יעמד הכרם על עמדו, ואני מצית בהן את האור. וכך ישראל הם כרמו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר: כי כרם ה' צבאות בית ישראל (ישעיה ה, ז). והכנים ישראל לארץ וקצץ את הארזים שבה שהם הגוים העומדים בארץ ישראל, שנאמר: ואנכי השמדתי את האמרי מפניהם אשר כגבה ארזים גבהו וגו' (עמוס ב, ט). והניח את בניהם ואת בני בניהם שם, כדי שישמרו בני ישראל את התורה, שנאמר: ואלה הגוים אשר הניח ה' לנסות בם את ישראל (שופטים ג, א), השומרים הם את דרך ה'. וכשיעמד הכרם על עמדו במשמרת התורה, אז יתקיים והיו עמים משרפות שיר קוצים כסוחים באש יצתו (ישעיה לג, יב)

איסורי עבודה זרה (יב, ל - יג, יט)

עבודה זרה היא כל אמונה שאינה קשורה לאמונה בקב"ה (זר-אינו מוכר). לקראת הכניסה לארץ, משה רבנו שב ומזהיר את עם ישראל מפני העבודות הזרות שהיו בארץ ומאנשים שעלולים לגרום לנו להאמין בעבודה זרה שהקב"ה לא מנהיג את עולמו.

א. חיקוי עבודה זרה בארץ

1. כתוב בפס' "השמר לך פן תנקש אחריהם אחרי השמדם מפניך", למה נאמר "אחרי השמדם מפניך" וכי לפני כן אין אנו מזהירים "פן תנקש אחריהם"? (רש"י יב, ל) אחר שתראה שאשמידם מפניך, (ת) יש לך לתת לב מפני מה נשמרו אלו, מפני מעשים מקולקלים שבידיהם, אף אתה לא תעשה כן, שלא יבואו אחריהם וישמידוך
2. כתוב בפס' "השמר לך פן תנקש אחריהם ... לאמר איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם ואעשה כן גם אני", מה הפירוש "ואעשה כן גם אני", האם מדובר שיעשה עבודה זרה לאלילים? (ספורנו יב, ל) ואעשה כן גם אני. ואעבוד את האל ית' באותם מיני העבודה שהם עובדים לע"ז: התורה חוזרת על ציווי הורשת (גירוש) הגוים מהארץ ואזהרה מפני עבודת האלילים. מה היו עושים הגוים לבניהם ולבנותיהם? (יב, לא) את בניהם ואת בנותיהם ושרפו באש
3. כתוב בפס' "לא תעשה כן לה' אלקיך ... כי גם את בניהם ואת בנותיהם ישרפו באש לאלהיהם", למה נאמר "גם את בניהם", שנראה שבא לדבות שלא רק את בניהם שרפו באש? (רש"י יב, לא) גם, לדבות את אבותיהם ואמותיהם. א"ר עקיבא, אני ראיתי נכרי שכפתו לאביו לפני כלבו ואכלו:

ב. נביא או חולם חלום

5. משה רבנו מזהיר אותנו מפני סכנה של שמיעה לדברים שאינם כתובים ומביא את האיסור עפ"י הפסוק "את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אותו תשמרו .... לא תסף עליו ולא תגרע ממנו", הביאו דוגמא לתוספת האסורה. (רש"י יג, א) חמשה טוטפות בתפלין, חמשה (ג) מינין בזולב, ארבע ברכות בברכת כהנים
6. מה הפירוש "ולא תגרע ממנו", באיזה מקרה מדובר? (ספורנו יג, א) ולא תגרע ממנו. אפי' בסור סבת המצוה בעיניך כענין שלמה באמרו אני ארבה ולא אסור:
7. מה עושה אותו נביא שקר או חולם חלום שאנשים מתפתים להאמין לו? (יג, ב) ונתן אליך אות או מופת, ובא האות והמופת אשר דבר אליך
8. כתוב בפס' "כי יקום בקרבך נביא", למה הכתוב מכנה את אותו האדם "נביא"? (רמב"ן יג, ב) יקראנו הכתוב "נביא" על פי עצמו, שיאמר הוא "השם דיבר עמי בהקיץ ואני נביאו שלוח לכם שתעשו כן". וייתכן שירמוז הכתוב למה שהוא אמת, כי בנפשות בקצת האנשים כח נבואי ידעו בו עתידות, לא ידע האיש מאין יבא בו, אבל יתבודד ותבא בו רוח לאמר "ככה יהיה לעתיד לבא בדבר פלוני". ויקראו לו הפילוסופים "כחין", ולא ידעו סיבת הענין, אך הדבר נתאמת לעיני רואים. אולי הנפש, בהתבודדה, תדבק בשכל הנבדל ותתכוין בו. והאיש הזה יקרא "נביא" כי מתנבא הוא, ועל כן יבוא האות והמופת אשר יאמר אליך.
9. מהו הפירוש "מופת" ולמה נקרא כך? (רמב"ן יג, ב) והמופת יאמר על דבר מחודש שיעשה לפנינו בשנוי טבעו של עולם, כענין שנאמר (דברי הימים ב לב לא): "לדרוש המופת אשר היה בארץ", (ויאל ג ג): "ונתתי מופתים בשמים ובארץ דם ואש". והיא מלה מקוצרת מן "מופלאות", כמו (דברי הימים א יב לח): "שרית ישראל". וישאיליהו הלשון לדבר שהוא חוץ מן המנהג, כמו שנאמר (יחזקאל כד כד): "והיה יחזקאל לכם למופת", ואמר (יחזקאל כד כז): "ותדבר ולא תאלם עוד והיית להם למופת", כי מעשיו פלא בעיני הרואים, כדרך (איכה א ט): "ותרד פלאים".
10. כתוב בפס' "לא תשמע אל דברי הנביא ההוא", למה אנו לא שומעים אל דברי הנביא ההוא? (ספורנו יג, ד) לא תפנה אל דבריו לראות אם יש ממש בקצתם כי אין ספק שכל דבריו שקר שבדא מלבו הכל להרע כאמרו כי דבר סרה והאות או מופת נעשה על ידי כשוף או תחבולה וזולתה לא מכח נבואה שבאה לו:
11. מה כוונת הפס' להודיענו באמרו "כי מנסה ה' אלקיכם אתכם" (רמב"ן יג, ד) לאמור כי ענין המופת אשר בא והראהו השם לזה בחלומו או בכיהונו רצון האלהים היה בו לנסותכם באהבתו.
12. כתוב בפס' "אחרי ה' אלקיכם תלכו ... ואת מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו", נראה שהמילים "ובקלו תשמעו" מיותרת שכבר אמר "ואת מצותיו תשמרו" אם כן מה הפירוש "את מצותיו תשמרו" ומה הפירוש "ובקלו תשמעו"? (רש"י יג, ה) ואת מצותיו תשמרו. תורת משה: ובקולו תשמעו - בקול הנביאים
13. לפי ר' אברהם אבן עזרא, מה כוונת הפסוק "אחרי ה' אלקיכם תלכו"? (אבן עזרא יג, ה) שתעשו על פי יכולתכם כמעשיו ותדרפו אחרי נתיבותיו
14. מה הפירוש "ובו תדבקון" בפסוק? איך מתדבקים בה? (רש"י יג, ה) הדבק בדרכיו, גמול חסדים, קבור מתים, בקר חולים, כמו שעשה הקב"ה
15. מה הפירוש "ובו תדבקון"? (ספורנו יג, ה) ובו תדבקון. שיהי תכלית כל פעולתכם לעשות רצונו

16. מה דינו של אותו נביא או חולם חלום? (יג, ו) והנביא שהוא או חלם החלום ההוא יומת

17. כתוב בפס' "והנביא ההוא ... יומת כי דבר סרה על ה' אלקיכם", מהי "סרה"? (רש"י יג, ו) דבר המוסר מן העולם, שלא היה ולא נברא ולא צויתיו לדבר כן

לפני כ 300 שנה היה יהודי בשם שבתאי צבי שניסה לשכנע את עם ישראל שהוא המשיח ובסופו של דבר הפך להיות מוסלמי עם חלק ממאמיניו

ג. מסית ומדיח בסתר

התורה מביאה מקרה שבו מישהו קרוב אלינו מסית ומדיח בסתר (מנסה לשכנע) "לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבותיך".

18. מה הפירוש "לא תאבה לו"? (רש"י יג, ט) לא תהא תאב לו, (מ) לא תאהבנו, לפי שנאמר ואהבת לרעך כמוך (ויקרא יט, יח), את זה לא תאהב

19. מה הפירוש "ולא תשמע אליו"? הרי כבר נאמר "לא תאבה לו"? (רש"י יג, ט) בהתחננו על נפשו למחול לו, לפי שנאמר עזוב עזוב עמו (שמות כג, ה), (ג) לזה לא תעזוב

20. למה הפס' מדגיש "ולא תחוס עיניך עליו"? (רש"י יג, ט) לפי שנאמר לא תעמוד על דם רעך (ויקרא יט, טז), על זה לא תחוס:

21. מה הפירוש "ולא תחמול" בפס' (רש"י יג, ט) לא תהפך בזכותו

22. כתוב בפס' "ולא תכסה עליו" מה הפירוש "לא לכסות"? (רש"י יג, ט) אם אתה יודע לו חובה, אינך רשאי לשתוק;

23. לפי הרב עובדיה מספורנו, מה הפירוש בפס' "לא תאבה לו ולא תשמע אליו"? (ספורנו יג, ט) לא תאבה לו. באמרו שתחקור לדעת אם כנים דבריו שעי' פלוני כך מטיבה וכך מריעה: ולא תשמע אליו. ובוה האופן לא תשמע אליו ולא תקבל ממנו לעבוד שאם יהיה בדבר ספק אצלך אם הוא ראוי סוף שתשמע אליו כי ספק כזה לא יקרה אלא מחסרון התבוננות בגודל האל ית' וסדרו בעולם:

24. למה הדגיש הפס' "ולא תחוס עיניך עליו"? (רמב"ן יג, ט) "ולא תחוס עיניך עליו" - לרחם עליו שלא יומת ולא תחמל על הקורבה הנזכרת שיש לו עמך כענין שנאמר (מלאכי ג יז) כאשר יחמול איש על בנו העובד אותו

25. מה הפירוש "ידך תהיה בו בראשונה להמיתו ויד כל העם באחרונה"? (רש"י יג, ט) מצוה ביד הניסת להמיתו, לא מת בידו, ימות ביד אחרים, שנאמר ויד כל העם וגו':

ד. עיר הנידחת

המילה נידחת היא מהמילה הרחה - הזזה מהדרך. הכוונה היא לעיר שהפכה כולה לעובדי עבודה זרה

26. מי הדיח את אנשי העיר לעבודה זרה? (יג, יד) יצאו אנשים בני בליעל מקרבך וידיחו את ישבתי עירם

27. כתוב בפס' "יצאו אנשים בני בליעל" מה פירוש המילה "בליעל"? (רש"י יג, יד) בלי עול, שפרקו עולו של מקום

28. הקביעה ל"עיר הנידחת" היא חמורה ביותר ולכן התורה מצווה על הסנהדרין " וְדַרְשֵׁתָּ וְחִקְרְתָּ וְשָׁאַלְתָּ הַיָּטֵב" לפני הפסיקה. מה היה עונשם של בני העיר? השלימו: (יג, יז)

הכה תכה את ישבתי העיר ... לפי חרב החרם אתה ואת כל אשר בה ואת בהמתה... (יג, יז) הכה תכה את ישבתי העיר ... לפי חרב החרם אתה ואת כל אשר בה ואת בהמתה...

וְאֵת כָּל שְׁלָלָהּ תִּקְבְּצוּ אֶל תוֹךְ רְחִיבָהּ וְשִׂרְפֶתָּ בָאֵשׁ אֶת הָעִיר וְאֵת כָּל שְׁלָלָהּ כְּלִיל ... וְהִיָּתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִבְנֶה עוֹד (יג, יז)

29. מה הפירוש בפס' "ונתן לך רחמים" ולמה נאמר כאן? (אור החיים יג, יח) כוונת מאמר זה כאן לפי שצוה על עיר הנדחת שיהרגו כל העיר לפי חרב ואפילו בהמתם מעשה הזה יוליד טבע האכזריות בלב האדם, כמו שספרו לנו הישמעאלים כת הרוצחים במאמר המלך כי יש להם חשק גדול בשעה שהורגים אדם ונכרתה מהם שורש הרחמים והיו לאכזר, והבחינה עצמה תהיה נשרשת ברוצחי עיר הנדחת לזה אמר להם הבטחה שיתן להם ה' רחמים הגם שהטבע יוליד בהם האכזריות מקור הרחמים ישפיע בהם כח הרחמים מחדש לבטל כח האכזריות שנוול בהם מכח המעשה. ואומרו ורחמך העיר בזה שכל זמן שהאדם הוא בגדר טבע אכזרי כמו כן יתנהג ה' עמו שאין ה' מרחם אלא לרחמן;

30. למה נסמך ל"ונתן לך רחמים ורחמך" - "בנים אתם"? (בעל הטורים יג, יט) וסמך ליה בנים אתם לומר לך שכל מי שיש בו רחמים ומרחם על הבריות הקב"ה מרחם עליו כאב על הבן.

ראינו ארבעה מקרי סכנה לעבוד עבודה זרה. הראשון חיקוי של הגויים. השני נביא או חולם חלום שמנסה לשכנע את כל העם בגלוי. המקרה השלישי של מסית ומדיח בסתר לאנשים בודדים והמקרה האחרון, עיר שלמה שכל אנשיה הפכו להיות עובדי עבודה זרה

איסור מנהגי גויים ומאכלות אסורים (יד, איכא)

לאחר הציווי על איסורי עבודה זרה, משה רבנו מרחיק את עם ישראל מחיקוי של מנהגי הגויים "כי עם קדוש אתה לה' אלוקיך וברך בחר ה' להיות לו לעם סגולה". בין ההרחקות ממנהגי הגויים הם מנהגי אבלות וצער על קרובים שמתו ומאכלות אסורים כפי שלמדנו בפרשת שמני

1. מה הפירוש "לא תתגדודו" ומדוע אסור לנו לעשות זאת? (רש"י יד, א) לא תתנו גדידה (ר) ושרט בבשרכם על מת, כדרך שהאמוריים עושים, לפי שאתם בניו של מקום, ואתם ראויין להיות נאים, ולא גדודים ומקורחים

המלמד

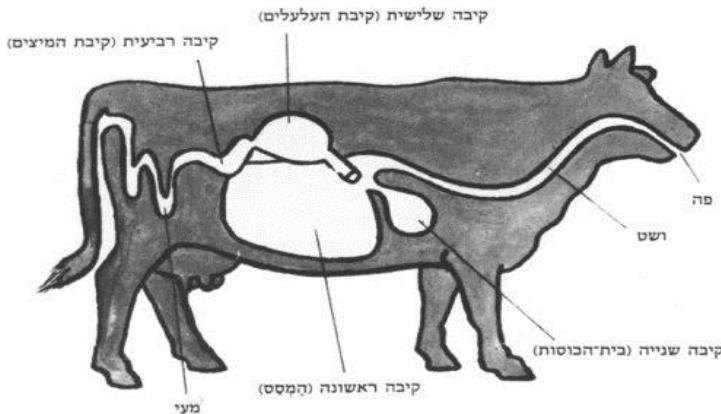
מתכוננים לפרשה

פרשת ראה

www.Parashatshavua.com

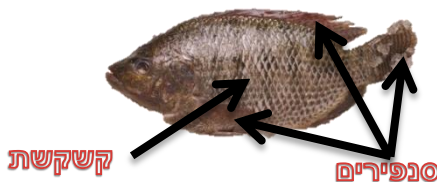
2. כתוב בפס' "בנים אתם לה' אלקיכם לא תתגודדו", מה הקשר בין איסור "לא תתגודדו" לבין "בנים אתם לה'?" (ספורנו יד,א) שאין ראוי להראות תכלית הדאגה והצער על הקרוב המת כשנשארו קרוב נכבד ממנו במעלה ובתקות טוב לפיכך אתם בנים לה' שהוא אביכם קיים לעד אין ראוי שתדאגו ותתאבלו בתכלית על שום מת:
3. לפי ר' אברהם אבן עזרא, למה הדגיש הפס' כאן "בנים אתם לה' אלקיכם?" (אבן עזרא יד,א) אחר שתדעו שאתם בנים לשם והוא אוהב אתכם יותר מהאב לבן אל תתגודדו על כל מה שיעשה כי כל אשר יעשה לטוב הוא ואם לא תבינוהו כאשר לא יבינו הבנים הקטנים מעשה אביהם רק יסמכו עליו כן תעשו גם אתם כי עם קדוש אתה ואינך כשאר כל הגוים על כן לא תעשה כמעשיהם.
4. עפ"י רבינו "אור החיים" למה נאמר סמוך ל"לא תגודדו" - "בנים אתם", ולמה מדגיש הפס' בנים "אתם?" (אור החיים יד,א) צריך לדעת מה טעם סמך נאמר בנים אתם למאמר תתגודדו, נראה שנתכוון לומר שבמיתת איש אין אבדה למת אלא הרי הוא דומה לאדם ששלח בנו לסחורה לעיר אחרת ולימים שלח האב אחר בנו ואין העדר הבן אלא מן המקום שהלך משם אבל על כל פנים ישנו ואדרבה בטוב לו שחזר הבן אצל אביו שהוא מקור החיים ועל זה אין לנו להתגודד ולשים קרחה מה שאין כן הגוים שלא נקראו בנים לה', והוא אומרו אתם לשלול הגוים שעליהם ידו הדווים ביום מיתתם שהם מתים מיתה שאינם עוד בנמצא בין החיים:
5. לפי ר' עובדיה ספורנו, מה הפירוש "כי עם קדוש אתה" - "ולא תשימו קרחה .... עם קדוש אתה", (ספורנו יד,א) וגם כן אין להצטער מאד בשביל נזק המגיע למת במיתתו כי עם קדוש אתה מזומן לחיי העולם הבא אשר קורת רוח בהם יפה מכל חיי העולם הזה:
6. למה נסמך ל"מכל העמים אשר על פני האדמה" - "לא תאכל כל תועבה?" (בעל הטורים יד,ב) מכל העמים אשר על פני האדמה. וסמך ליה לא תאכל כל תועבה לומר לך שלא יתערבו עם העכו"ם אותם שנמשלו לבהמות
7. כתוב בפס' "לא תאכל כל תועבה", מה הפירוש "תועבה?" (אבן עזרא יד,ג) כל דבר שהוא נתעב לנפש הטהורה כמו שרץ הארץ;
8. מהם סימני הטהרה בבהמה? השלימו מתחת לתמונתו והציור (יד,ו)

שהפרסה מחולקת לשנים לכל אורכה כמו שתי פרסות קטנות

שהאוכל שבקיבתה אינו מתעכל בבת אחת אלא הוא נכנס לקיבה, עולה חזרה לפה הבהמה וחוזר לקיבה עד לעיכול מלא.

9. כתוב בפס' "וכל בהמה מפרסת פרסה", מה לשון "מפרסת?" (רש"י יד,ו) סדוקה כתרנומו
10. כתוב בפס' "וכל בהמה מפרסת פרסה ושסעת שסע שתי פרסות" מה הפירוש "שסעת?" (רש"י יד,ו) חלוקה בשתי צפרנים, שיש סדוקה ואינה חלוקה בצפרנים, והיא טמאה
11. מדוע אסור לאכול את הנמל, הארנבת והשפן? הרי הם מעלי גרה. (יד,ז) אין להם פרסה
12. מדוע אסור לאכול את החזיר? הרי הוא מפרס פרסה ושסע שסע (יד,ח) אינו מעלה גרה
13. מהם סימני הטהרה בדיגים? (יד,ט) כל אשר לו סנפיר וקשקשת תאכלו

המלמד

מתכוננים לפרשה

גיליון להורים

פרשת ראה

www.Parashatshavua.com

סימני הטהרה בעוף אינם כתובים בתורה אך חז"ל לימדונו עפ"י המסורת - "כל שיש לו אצבע יתרה וזפק וקורקבנו נקלף - טהור" ובלבד שנדע בו שאינו דורס ואוכל. כל עוף הדורס, בידוע שהוא טמא, ופירוש "דורס", היינו שנועץ צפרניו בבעלי חיים ודורסו, (אבל אין פירוש דורס, בעל חי שהוא טורף בעלי חיים אחרים, שהרי כמעט כל העופות אוכלים חרקים וכיו"ב, והם כשרים. ויש עופות שאינם טורפים כלל, כגון הנשרים ורוב הדורסים הגדולים, שאינם הורגים כלל, אלא אוכלי נבלות הם, ואף על פי כן הם דורסים את הנבלות שהם אוכלים ברגליהם)

כלומר: כל עוף שיש לו:

- א. "אצבע יתרה" מאחורי הרגל, למעלה משאר האצבעות
- ב. "זפק", מוראה, חלק הוושט המורחב בצורת כיס המשמש מחסן למזון בטרם יעבור לקיבת העוף
- ג. "קורקבנו נקלף", כלומר, שהכיס שבתוך הקורקבן נקלף מן הבשר ביד ללא סכין, הרי זה עוף טהור
14. כתוב בפס' "וזה אשר לא תאכלו מהם הנשר והפרס והעזניה" וכו', ולמה התחיל ב"נשר"(בעל הטורים יד,יב) התחיל בנשר מפני שהוא מלך בעופות שנא' אם על פיך יגביה נשר אם על פיך ס"ת מלך
15. כתוב בפס' "זה אשר לא תאכלו מהם... והראה ואת האיה והדיה למינה", מי היא "הראה, האיה והדיה" ולמה הזכיר את שמותיהם כאן?(רש"י יד,יג) היא ראה, היא איה, היא דיה, (ד) ולמה נקרא שמה ראה, שרואה ביותר, ולמה הזהירך בכל שמותיה, שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק, שלא יהא האוסרה קורא אותה ראה, והבא להתיר אומר, זו דיה שמה או איה שמה, וזו לא אסר הכתוב.
16. למה נקראת "היענה" בשם זה?(בעל הטורים יד,טו) שמענה את בניה ואינה מרחמת עליהם וכן העורב אכזרי על בניו לכך סמכו לה:
17. מהו "השלך"(רש"י יד,יז) שלך. השולה דגים מן הים
18. מהו ה"דוכפית"(רש"י יד,יח) הוא תרנגול הבר וכרבלתו כפולה
19. כתוב בפס' "וכל שרץ העוף טמא הוא לכם", מה נקרא "שרץ"(רש"י יד,יט) שרץ העוף. הם הנמוכים הרוחשים על הארץ, כגון זבובים וצרעים וחגבים טמאים, הם קרויים שרץ:
20. נבלה היא בעל חיים שמת ללא שחיטה כלל, או שנשחט שלא כהלכה. ליהודי אסור לאכול נבלה. מה הוא יכול לעשות איתה?(יד,כ) לתת לגר תושב(שעדיין לא התגייר) או למכור לגוי
21. כתוב בפס' "לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתנה", באיזה גר מדובר בפס', הרי לגר צדק אסור לאכול נבלות?(רש"י יד,כא) גר תושב שקבל עליו שלא לעבוד עבודת אלילים ואוכל נבלות:
22. מה הפירוש "כי עם קדוש אתה לה' אלקיך" מהי אותה הקדושה שעליה אנו מצווים?(רש"י יד,כא) קדש את עצמך במותר לך, דברים המותרים ואחרים נהוגים בהם איסור, אל תתירם בפניהם
23. כתוב בפס' "לא תאכלו כל נבלה", על מה חל איסור זה?(ספורנו יד,כא) לא תאכלו כל נבלה. אפילו מן המין הטהור

דיני המעשרות (יד, כביכט)

1. משה רבנו מצווה על אכילת מעשר שני בירושלים. כתוב בפס' "ואכלת לפני ה' אלקיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך", באיזה מעשר מדובר?(רש"י יד,כג) זה מעשר שני, שכבר למדנו ליתן מעשר ראשון ללויים, שנאמר כי תקחו מאת בני ישראל וגו' (במדבר יח, כו.), ונתן להם רשות לאכול בכל מקום, שנאמר "ואכלתם אותו בכל מקום .." על כרחך זה מעשר אחר הוא
2. כתוב בפס' "וכי ירבה ממך הדרך כי לא תוכל שאתו ... כי יברכך ה' אלקיך", מה הפירוש "לא תוכל שאתו... כי יברכך ה' אלקיך", איך הברכה גורמת לזה שאי אפשר לשאת את המעשר אל ירושלים?(רש"י יד,כד) כי יברכך. שתהא התבואה (מ) מרובה לשאת
3. כתוב בפס' "ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך ואכלו ושבעו", מה הלוי נוטל, ומה הגר והיתום נוטלים?(רש"י יד,כט) ובא הלוי. ויטול (פ) מעשר ראשון: והגר והיתום. ויטלו מעשר שני שהוא של עני של שנה זו, ולא תאכלנו אתה בירושלים כדרך שנוקקת לאכול מעשר שני של שתי שנים: כתוב בפסוק "מקצה שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך ... והנחת בשעריך". כלומר בשנה השלישית והשישית למנין שנות השמיטה המעשר השני נועד לצורך העניים

שמיטת כספים (טו, א"א)

- למדנו בחומש ויקרא פרשת בהר על מצוות שמיטת הקרקעות אחת לשבע שנים. התורה מצווה אותנו לקיים בנוסף גם את מצוות שמיטת כספים כדי לסייע לעניים. כלומר, כל החובות שניטלו עד שנת השמיטה נמחקים. מצוות שמיטת הכספים מחברת בין עשירים לעניים כמשפחה אחת.
1. מהו "אביון" ולמה נקרא כך?(רש"י טו,ד) דל מעני, ולשון אביון שהוא תאב לכל דבר
  2. כתוב בפס' "אפס כי לא יהיה בך אביון" לכאורה ישנה סתירה עם פס' אחר בהמשך "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ", אם כן מה פירוש הפס'?(רש"י טו,ד) ולהלן הוא אומר כי לא יחדל אביון, אלא בזמן שאתם עושים רצונו של מקום אביונים באחרים ולא בכס, וכשאתם עושים רצונו של מקום אביונים בכס:
  3. כתוב בפס' "אפס כי לא יהיה בך אביון", על איזה מצב הכתוב מדבר ש"לא יהיה בך אביון" ומהו "עבוט" לפי הרב אברהם אבן עזרא?(אבן עזרא טו,ד) הטעם דע כי זה שצויתך שלא תגוש את אחיך אין צורך אם היו כל ישראל או רובם שומעים בקול השם אז לא יהיה בך אביון שהוא צריך להיתוך מלווה אותו רק כלכם תעבטו גוים רבים והטעם תקחו עבטו שהוא משכונו בעבור ממון שתתן לו שהוא צריך אליו לסחור בו:

המלמד

מתכוננים לפרשה

פרשת ראה

הברכה על קיום המצווה היתה גם כלפי הגוים וְהַעֲבַטְתָּ גוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תַעֲבֹט וּמְשַׁלֵּת בְּגוֹיִם רַבִּים וּבְךָ לֹא יִמְשְׁלוּ. אם עם ישראל כולו לא יקיים את המצווה, אז הברכה לא תתקיים ולצעדנו הרב נגיע "כי לא יחדל אֲבִיוֹן מִקְרַב הָאָרֶץ"

4. מה הפירוש "והעבטת" (רש"י טו,ו) כל לשון הלוואה.. כגון והלוית, והעבטת
5. למה נאמר "באחד שעריך" (רש"י טו,ז) שעריך. עניי עירך קודמין לעניי עיר אחרת
6. למה נאמר "לא תאמץ את לבבך" ולמה נאמר "לא תקפץ את ירך" (רש"י טו,ז) לא תאמץ. יש לך אדם שמצטער אם יתן אם לא יתן, לךך נאמר לא תאמץ, יש לך אדם שפושט את ידו וקופצה, לךך נאמר ולא תקפץ;
7. כתוב בפס' "ולא תקפץ את ירך מאחיך האביון", לכאורה המילים "מאחיך האביון" מיותרות שהרי יכל לומר "ולא תקפץ את ירך ממנו", אם כן מה למדים מהמילים "מאחיך האביון" (רש"י טו,ז) אם לא תתן לו, סופך להיות אחיו של אביון;
8. מה פירוש המילה "תקפץ" (אבן עזרא טו,ז) תסגור וכן קפצה פיה קפץ באף יקפצו מלכים פיהם והוא פעל קל
9. למה נאמר "מאחד אחיך" ולא נאמר "מאחיך" (רש"י טו,ז) אחיך מאביך קודם לאחיך (א) מאמך;
10. למה נכפל בפס' "פתח תפתח" (רש"י טו,ח) פתח תפתח. אפילו כמה פעמים
11. כתוב בפס' "והעבט תעביטנו", מתי נותנים לאביון הלוואה? (רש"י טו,ח) והעבט תעביטנו. אם לא רצה במתנה תן לו בהלוואה;
12. מה הפס' מלמדנו במילים "די מחסורו" (רש"י טו,ח) די מחסורו. ואי אתה מצווה להעשירו
13. כתוב בפס' "והעבט תעביטנו די מחסורו אשר יחסר לו", נראה שהמילים "אשר יחסר לו" מיותרות שיכל לכתוב רק "די מחסורו", אם כן מה הפירוש "אשר יחסר לו" (רש"י טו,ח) אשר יחסר לו. אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו;
14. מדוע יהודי לא ירצה להלוות לחברו לקראת השנה השביעית? (טו,ט) כיוון שהחוב אמור להתבטל
15. למה נכפל "נתון תתן לו" (רש"י טו,י) נתון תתן לו. אפילו מאה פעמים
16. הרב אברהם אבן עזרא, למה נכפל "נתון תתן" (אבן עזרא טו,י) הטעם כי אם תתן לו יוסיף השם על ממונך;
17. מה הפירוש "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ", האם לעולם מחויב שיהיו אביונים? (רמב"ן טו,יא) מפרשים אמרו שלא יחדל האביון מקרב הארץ באחד מכל הזמנים כי לעולם יהיה אביון בארץ שגלוי היה לפניו שלא יעשו מה שאמר להם כי לא יהיה בך אביון אם שמוע תשמע בקול ה' אלהיך לשמור לעשות את כל המצווה ואינו נכון לדעתי כי התורה תרמוז במה שעתידי להיות אבל לא יתבא עליהם בפירוש שלא יקיימו התורה וייצוה המצווה לעולם וחלילה רק בדרך אזהרה יזכיר הדבר והנכון שיאמר שלא יחדל אביון שיהיה נמנע ולא ימצא עוד לעולם והזכיר זה בעבור שהבטיח שלא יהיה בהם אביון בשמרם כל המצווה אמר אבל ידעתי כי לא יהיו כל הדורות כל ימי עולם כלם שומרים כל המצווה עד שלא נצטרך כלל לצוות על האביון כי אולי בקצת הימים ימצא אביון ואני מצוך עליו אם ימצא ואמר "מקרב הארץ" לרמוז על כל הישוב כי ההבטחה שלא יהיה בנו אביון בארץ אשר ה' אלהינו נותן לנו נחלה אם נקיים שם כל המצוות ועתה אמר כי יתכן שימצא אביון באחד מן הזמנים ובאחד מן המקומות אשר תשב בה כי טעם "בארץ" כטעם בכל מושבותיכם (במדבר לה כט) בארץ ובחוצה לארץ וטעם ולאביוןך בארץך כאומר לאחיך העני ולכל אביוני ארץך כי בעבור שהמצווה לישראל יזכיר אחיך ויצטרך לפרש אחיך וכל אביוני ארץך לצוות על כלל ישראל ומדרשו (ספרי קמב) להקדים הקודם

הלל הזקן התקין את ה"פרוזבול" כדי שניתן יהיה במקרים מסויימים לגבות את החוב גם לאחר שנת השמיטה וזאת כדי להרגיל את העשירים להלוות ולתמוך בעניים

עבד עברי (טו, יב-יח)

למדנו בפרשת משפטים על עבד עברי - יהודי שמוכר את עצמו בגלל עניות או שנתפס בגניבה, אך הגניבה אינה בידו ואין לו כסף או רכוש בהם יוכל להחזיר את הגניבה, ולכן הוא נמכר על-ידי בית-הדין לעבד

1. כתוב בפס' "כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה", מה הפירוש "כי ימכר לך", באיזה מקרה מדובר בפרשתנו? רישמו חידוש נוסף שלומדים מהפסוק (רש"י טו,יב) כי ימכר לך. על ידי אחרים, שמכרוהו בית דין בגנבתו (ו) הכתוב מדבר (קידושין יד,ג) והרי כבר נאמר כי תקנה עבד עברי (שמות כא, ב.) ובמכרוהו בית דין הכתוב מדבר, אלא מפני שני דברים שנתחדשו כאן, אחד שכתוב או העבריה אף היא תצא בשש, ולא שמכרוהו בית דין שאין האמה נמכרת בגנבתה, שנאמר בגנבתו ולא בגנבתה, אלא בקטנה שמכרה אביה, ולמד כאן שאם יצאו שש שנים קודם שתביא סימניך, תצא, (ח) ועוד חידוש כאן העניק תעניק
2. לכמה שנים נמכר עבד עברי? (טו,יב) שש
3. כתוב בפס' "הענק תעניק לו" מהו לשון "הענקת" (רש"י טו,יד) לשון עדי, בגובה (ט) ובמראית העין, דבר שיהא ניכר שהטיבות לו. ויש מפרשים לשון הטענה על צוארו;
4. כתוב בפס' "הענק תעניק לו מצאנך ומגרנך ומיקבך", האם אלו הדברים היחידים שצריך להעניק לעבד, ולמה הזכירו דווקא אלו? (רש"י טו,יד) יכול אין לי אלא אלו בלבד, תלמוד לומר אשר ברכך מכל מה שברכך בוראך. ולמה נאמרו אלו, מה אלו מיוחדים שהם (י) בכלל ברכה, אף כל שהוא בכלל ברכה, יצאו פרדות. ולמדו רבותינו במסכת קידושין (יז). בגזירה שוה, (כ) כמה נותן לו מכל מין ומין
5. למה הזכיר כאן "וזכרת כי עבד היית במצרים" (ספורנו טו,טו) שלא בלבד הוציאך מעבדות אבל העניק לך ממנו המשעבדים בך;
6. מה הפירוש "ואף לאמתך תעשה כן"? האם אמה נרצעת לעבדות עולם? (רש"י טו,יז) הענק לה, יכול אף לרציעה השוה הכתוב אותה, תלמוד לומר אם אמר יאמר העבד (שמות כא, ה.), עבד נרצע ואין אמה נרצעת

כפי שלמדנו בפרשת משפטים, עבד עולם משתחרר בשנת היובל

בכור הבקר והצאן (טו, טז)

1. למדנו בחומש שמות על הקדושה בבכורות. מה צריך לעשות עם הבכורות בבקר ובצאן? (טו, טז) להקדיש לה?
2. איזה איסורים יש בבכורות בקר וצאן? (טו, טז) איסור עבודה וגזיזת הצמר
3. למה נזכר כאן עניין הקדשת הבכור לה' וענייני החגים? (ספורנו טו, טז) אחר שבאר מיני חסד בתבואה והוא מעשר עני ובמעות והוא שמטת כספים והצדקה ובשאר הקנינים בהענקת עבד עברי. באר מצות אשר בהן הודאה לאל יתעלה והן מתן הבכורות הראוי לבעלי המקנה להודות כי מידו המקנה לנו. וחג המצות להודות על הגאולה בזבח הפסח ובמצות ועל האביב בעומר התנופה. וחג השבועות להודות על שבועות חקות קציר ששמר לנו. וחג האסיף להודות על האסיף ושבכל אחד מהם נביא איזה דורון לאדון כאמרו ולא יראה את פני ה' ריקם. ולזה לא הזכיר בהם באיזה חדש ובכמה בחדש יהיו אבל הזכיר האביב והשבועות והאסיף
4. מתי יוצא הבכור לחולין, כלומר מתי לא ניתן להקריבו כבכור? (טו, טז) אם יש בו מום

שלושת הרגלים (טז, טז)

התורה חוזרת על עדות שלושת הרגלים והציווי על כל יהודי לעלות לרגל לירושלים, לבית המקדש שלוש פעמים בשנה

1. למדנו כי חג הפסח חל בטו בניסן. מה הפירוש "שמור את חדש האביב", איך אפשר "לשמור" חודש? (רש"י טז, טז) מקודם בואו שמור שיהא ראוי לאביב, להקריב בו את מנחת העומר, ואם לאו עבר את השנה:
2. כתוב בפס' "כי בחדש האביב הוציאך ה' אלקיך ממצרים לילה", קשה והרי בני ישראל יצאו ממצרים ביום, אם כן למה נכתב כאן שיצאו בלילה? (רש"י טז, טז) והלא ביום יצאו, שנאמר ממחרת הפסח יצאו בני ישראל וגו' (במדבר לג, ג), אלא לפי שבלילה נתן להם פרעה רשות לצאת, שנאמר ויקרא למשה ולאהרן לילה וגו' (שמות יג, לא):
3. כתוב בפס' "שמור את חדש האביב", כיצד אנו "שומרים" את חדש האביב לפי הרב עובדיה ספורנו? (ספורנו טז, טז) שמור בהתמדת השגחה שיהי' ניסן חדש האביב ע"י עבורי החדשים והשנים שיכוונו בהם שני הלבנה עם שני החמה:
4. לאיזה קרבן זובחים את הבקר? (רש"י טז, טז) תזבח לחגיגה שאם נמנו על הפסח חבורה מרובה, מביאים עמו חגיגה כדי שיהא נאכל על השובע. ועוד למדו רבותינו דברים הרבה מפסוק זה
5. למה נקראים המצות "לחם עוני"? (רש"י טז, טז) לחם שמזכיר את העוני (ק) שנתענו במצרים
6. למה מוזכר כאן "כי בחפזון יצאת"? (ספורנו טז, טז) והטעם להזכיר חפזון הלחם הוא כי תמורת אותו חפזון העוני היה לך אח"כ חפזון הגאולה כענין והפכתי אבלם לששון:
7. כתוב בפס' "וביום השביעי עצרת לה' אלקיך לא תעשה כל מלאכה", מהי אותה "עצרת"? (רש"י טז, טז) עצור עצמך מן המלאכה. דבר אחר, כנופיא של מאכל ומשתה, לשון נעצרה נא אותך
8. כתוב בפס' "ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלקיך", מדוע נקרא יום השביעי "עצרת", ומדוע הוא אסור במלאכה? (ספורנו טז, טז) נעצרו בו ישראל יחדיו לעבודת האל ית' ושרו לו שירה בשביעי של חג המצות לפיכך נקדש אותו היום ולא תעשה מלאכה כי לולא זה לא הי' השביעי קדוש כלל כמו שהוא הענין בחג הסכות שאין השביעי שלו מקרא קדש:
9. כתוב בפס' "וביום השביעי עצרת לה' אלקיך" למה לא הזכיר כאן את כל פרטי המצות שבחגים ולא את כל איסורי המלאכה שבהם? (רמב"ן טז, טז) ולא הזכיר היום הראשון באיסור המלאכה וכן לא הזכיר בחג השבועות איסור מלאכת עבודה ולא בסוכות ולא הזכיר מצות הלולב וכן לא הזכיר כאן יום הזכרון ובעשור לחדש והטעם כאשר פירשתי (בפסוק א) כי לא בא עתה רק להזכיר הראיה והשמחה שחייבין כל ישראל ללכת בשלש הרגלים האלה אל המקום אשר יבחר ה' ולחוג שם איש כמתנת ידו כברכת השם אשר נתן לו לשמוח לפניו להודות על כל הטובה אשר גמלנו כרחמי וקרוב חסדיו

הפרשה ממשיכה לפרט מצוות הקשורות לפסח כפי שלמדנו בחומש שמות פרשת "בא" : קורבן פסח, אכילת מצה, השבתת חמץ וכו'.

10. כמה זמן לאחר חג הפסח יהיה חג השבועות? (טז, טז) שבעה שבועות.
11. מה הפירוש "מהחל חרמש בקמה"? (רש"י טז, טז) משנצטר העומר שהוא ראשית הקציר
12. כתוב בפס' "ושמחת לפני ה' אלקיך אתה ובנך ובתך... והלוי אשר בשעריך והגר היתום והאלמנה אשר בקרבך", כנגד מה הזכירו ארבעה אלו "הלוי, הגר, היתום והאלמנה" ומה רוצה לומר לנו הפס' בכך? (רש"י טז, טז) ארבעה שלי כנגד ארבעה שלך, בנך ובתך ועבדך ואמתך, אם אתה משמח את שלי אני משמח את שלך:
13. על איזה חגים נאמר לשון "שמחה", ומדוע? (בעל הטורים טז, טז) לא נאמר שמחה בפסח שהתבואה עדיין בשדה ובעצרת שהתבואה כבר נקצרה ועדיין היין בגפנים נאמר שמחה אחת ובסוכות שהכל בבית נאמר בו ב' שמחות
14. כתוב בפס' "חג הסכות תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנדך", מה הפירוש "באספך"? (רש"י טז, טז) בזמן האסיף שאתה מכניס לבית פירות הקיץ. דבר אחר באספך מגרנדך ומיקבך, למד שמסככין את הסוכה בפסולת גורן ויקב
15. מה הפירוש "איש כמתנת ידו"? (רש"י טז, טז) מי שיש לו אוכלין הרבה ונכסים מרובים, יביא עולות מרובות ושלמים מרובים